

БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ

Целите на европейската политиката за безопасност на храните са две: да защитава здравето на хората и интересите на потребителите и да насърчава гладкото функциониране на европейския вътрешен пазар. В резултат на това Европейският съюз гарантира установяването и спазването на стандарти за контрол в областта на хигиената на фуражите и храните, здравето на животните, здравето на растенията и предотвратяване на замърсяването на храните от външни вещества. Съюзът също така регулира етикетирането на хранителните и фуражните продукти.

ПРАВНО ОСНОВАНИЕ

Член 43, член 114, член 168, параграф 4 и член 169 от ДФЕС.

ОБЩ КОНТЕКСТ

В резултат на поредица от кризи, свързани с храните за хора и фуражите за животни (например появата на СЕГ и уплахата от диоксините) политиката за безопасност на храните на ЕС претърпя мащабна реформа в началото на 2000-те години. Беше дефиниран подходът „от фермата до трапезата“, гарантиращ високо равнище на безопасност на всички етапи от процеса на производство и дистрибуция за всички хранителни продукти, пуснати на пазара в ЕС, независимо дали са произведени в рамките на ЕС или внесени от трети страни. Това законодателство съставлява комплексна и интегрирана система от правила, обхващащи цялата хранителна верига — от животинските фуражи и здравето на животните, растителна защита и производството на храни, до преработката, съхраняването, транспорта, вноса и износа, както и продажбите на дребно.

ПОСТИЖЕНИЯ

А. Общо законодателство

Рамков регламент установява [общите принципи и изисквания](#) на законодателството в областта на храните и фуражите в ЕС, като се взема под внимание „принципът на предохранителните мерки“ (вж. фиш [2.5.1](#)). Регламентът определя подхода за оценка на риска и установява общи разпоредби за проследимост на храните и фуражите. Той въвежда Системата за бързо предупреждение в сферата на храните и фуражите (RASFF), която позволява на държавите членки и Комисията бързо да обменят информация и да съгласуват реакциите си при заплахи за здравето, произлизащи от храни или фуражи.

Той създава също така Европейския орган за безопасност на храните (ЕОБХ), натоварен с оценяване и предоставяне на информация за всички рискове, свързани с хранителната верига. След проверка за пригодност, и в отговор на Европейската гражданска инициатива относно глифосата, ЕС преразглежда своето общо законодателство в областта на храните с цел да се подобри прозрачността на оценките на риска на ЕОБХ и независимостта на базовите научни изследвания, както и сътрудничеството с държавите членки в областта на осигуряването на експерти и данни. Други ключови законодателни актове в областта на новите храни, ГМО, пестицидите, материалите, предназначени за контакт с храни, и добавките в храните също ще бъдат преразглеждани, така че да бъдат хармонизирани с преразглеждането на общото законодателство в областта на храните и да се повиши прозрачността.

Б. Хигиена на храните

През април 2004 г., в рамките на подхода „от фермата до трапезата“ беше приета нова законодателна рамка, известна като Пакет за хигиената, която засяга [хигиената на храните, определя специфични хигиенни правила за храните от животински произход](#) и създава рамка на Общността за [официален контрол върху продуктите от животински произход, предназначени за консумация от човека](#), която също така определя специфични правила за прясно месо, двучерупчести мекотели, мляко и млечни продукти. Пакетът за хигиената на храните поставя отговорността пряко върху различните участници в хранителната верига посредством саморегулиращата се система HACCP („анализ на риска и контрол на критичните точки“), контролирана чрез официални проверки, които трябва да се провеждат от компетентните органи.

В. Замърсяване на храната

Замърсяването на хранителните продукти може да възникне по естествен път или в резултат от практики за отглеждане или производствени процеси. С цел опазване на общественото здраве, максимално допустимите количества на някои замърсители в храните, например нитрати, тежки метали и диоксини, биват редовно определяни и преразглеждани. Остатъчните вещества в храните могат също така да произлизат от животни, отглеждани за производство на храни, които са били третирани с ветеринарномедицински продукти или изложени на въздействието на пестициди и биоциди. Максимално допустимите граници на остатъчни вещества биват периодично определяни и актуализирани. Съдържащите неприемливо количество замърсители храни не могат да бъдат предлагани на пазара в ЕС.

Освен това съществуват правила относно материалите, предназначени за контакт с храни, например материали за транспортиране или обработка на храни, както и опаковъчни материали и артикули за кухнята или за сервиране. [Рамков регламент](#) излага общите изисквания за всички съответни материали и предмети, като гарантира, че тези материали не могат да прехвърлят своите съставки в храните на нива, опасни за здравето на човека; за 17-те материали и продукти, предназначени за контакт с храни, изброени в приложение I към него, могат да бъдат приети специфични мерки на ЕС, съдържащи по-подробни разпоредби;

Във връзка с пластмасите, например, ограниченията по отношение на употребата на бисфенол А бяха въведени за използване в пластмасови шишета за хранене на кърмачета.

Г. Етикетиране на храните

Правната рамка относно етикетирането на хранителните продукти е предназначена да гарантира достъп на потребителите до ясна, разбираема и надеждна информация относно съдържанието и състава на продуктите, с оглед опазване на тяхното здраве и състояние. Така например алергените като соя, глутен или лактоза, трябва да бъдат ясно обозначени на опаковката. Основната новост на приложимия от декември 2016 г. нов регламент относно [информация за храните за потребителите](#) е изискването производителите да посочват наличието на алергени в неопакваните храни, например в ресторанти и столови, произхода на непреработените меса (за някои видове меса, различни от телешко, което вече трябва да бъде етикетирано за произход), както и наличието на имитации на храни като растителни продукти, заместващи сирене или месо. Специални разпоредби относно [етикетирането на произхода](#) определят подробностите, като изискват (с някои изключения) обозначаването на мястото на отглеждане и мястото на клане на предварително опаковано прясно, охладено или замразено месо от свине, овце, кози и домашни птици.

Етикетирането, представянето или рекламирането на храните не трябва да заблуждава потребителите. Има ясни правила за разрешените хранителни и здравни претенции (например „ниско съдържание на мазнини“ или „високо съдържание на хранителни влакнини“ или твърдения относно връзката между храните и здравето). Подобни претенции следва да се основават на научни доказателства и могат да бъдат намерени в публичния регистър на ЕС.

Нов регламент относно [храните за специфични групи](#) премахва понятието за широка категория от „диетични“ храни в полза на правила за специфични уязвими групи потребители, например кърмачета и малки деца, хора със специални медицински състояния и тези на нискокалорични хранителни режими за регулиране на телесното тегло.

Д. Вещества, влагани в храни

Добавките в храните, хранителните ензими или ароматизантите за храни, известни също така като „подобрители в храните“, са вещества, които обикновено не се консумират като самостоятелна храна и биват нарочно добавяни към хранителните продукти, за да изпълнят някои технологични функции като оцветяване, подсладяване или консервиране. Съществуват правила, уреждащи процедурата за даване на разрешение, условията за употреба и етикетиране на тези вещества. Същото се отнася за хранителните добавки като витамините и минералите, които могат да бъдат добавяни към храни, за да ги обогатят или да подчертаят специфичните им хранителни характеристики, при условие че фигурират в специфични списъци на разрешените вещества и разрешените им източници.

Е. Здравеопазване на животните и растително здраве

Нормативната уредба на ЕС съдържа общи разпоредби относно надзора, уведомяването и лечението на инфекциозни заболявания и техните носители, с оглед да се осигури безопасността на хранителната верига. [Настоящата законодателна рамка за организирането на официалния контрол](#) е установена с цел осигуряване на проверка на съответствието със законодателството в областта на фуражите и храните и правилата за опазване здравето на животните и хуманното отношение към тях. През май 2013 г. Комисията представи нов пакет от законодателни мерки, който включва предложения относно здравето на животните, здравето на растенията, растителния репродуктивен материал и официалния контрол. Пакетът предоставя един в по-голяма степен основан на риска подход за защита на здравето на животните, с цел да се повиши ефективността на официалния контрол, така че да се избегнат хранителните кризи и случаите на измами във възможно най-голяма степен. Новият законодателен акт на ЕС относно здравето на животните (регламент относно [заразните болести по животните](#)), който бе приет през март 2016 г. и ще се прилага от април 2021 г., е съсредоточен върху предотвратяването и изкореняването на болести по животните чрез изясняване на отговорностите и гарантиране на ранното откриване и контрол. Новият фитосанитарен режим (регламент относно [защитните мерки срещу вредителите по растенията](#)) има за цел защитата на селскостопанските култури, плодовете, зеленчуците и горите срещу въвеждането или разпространението на вредители или болести. Той ще бъде приложен в по-голямата си част от декември 2019 г., както и [новият регламент относно официалния контрол](#), който ще включва здравето на растенията и страничните животински продукти.

Ж. Законодателство по отношение на фуража за животни и етиктирането на фуража

Операторите в сектора на фуражите трябва да гарантират, че всички етапи на производството, обработката и дистрибуцията под техен контрол, са в съответствие с правилата на ЕС за [хигиената на фуражите](#) и трябва да гарантира пълна проследяемост. Това включва вноса и износа на фуражи от и за трети страни. Производителите са длъжни да поддържат колкото се може по-ниско разумно постижимо ниво на риска от биологично, химично и физическо замърсяване на фуражите, животните и животинските продукти при хранене на животни, отглеждани за производство на храни. Специална директива определя максимално допустимите граници за [нежелани вещества във фуражите](#), включително за тежки метали, и забранява разреждането на заразените фуражни суровини. Правилата в областта на [етикетирането и продажбата на фуражи](#) са установени, за да се гарантира високо ниво на безопасност на фуражите и, в крайна сметка, на опазване на общественото здраве, както и да се предостави подходяща информация за ползвателите и потребителите. Разпоредбите относно [ветеринарномедицинските продукти и медикаментозните фуражи](#) бяха актуализирани с два нови регламента (съответно Регламент (ЕС) № [2019/6](#) и № [2019/4](#)).

3. Нови храни

Новите храни, а именно храни, които не са консумирани в значителна степен в рамките на ЕС преди май 1997 г., трябва да преминат оценка за безопасност преди да бъдат пуснати на пазара на ЕС. Считано от 2018 г. се прилага [нов регламент](#), който позволява по-лесен достъп до иновативни храни, като в същото време се поддържа високо равнище на безопасност на храните. С него се въвежда опростено, централизирана за целия ЕС онлайн процедура за разрешаване на нови храни и на традиционни храни от трети страни (считани за нови храни в ЕС). Преди да получат разрешение, ЕОБХ извършва централизирана научна оценка на безопасността, като определя условията за използване, обозначението им като храни и изискванията за етикетиране. Всички разрешени нови храни ще фигурират в позитивен списък. До влизането в сила на специфично законодателство относно храните от клонирани животни, тези храни попадат в обхвата на горепосочения регламент и следователно следва да бъдат етикетираны по съответния начин.

И. Относно генетично модифицираните организми (ГМО)

„Генетично модифициран организъм“ (ГМО) означава „организъм, с изключение на човешкия организъм, в който генетичният материал е бил променен по начин, който не настъпва естествено при чифтосване и/или естествена рекомбинация“^[1]. Растения могат да бъдат модифицирани с модерни биотехнологии, например, за да бъдат направени устойчиви спрямо болести или да се увеличи реколтата от тях. В съответствие с принципа на предпазливост, ЕС е въвел строга законодателна рамка за отглеждане или пускането на пазара на ГМО, които се използват за храна или фураж. Преди даден ГМО да може да бъде пуснат на пазара, ЕОБХ, заедно с научните организации в държавите членки, извършва научна оценка на риска, така че да се изключи всякаква опасност за здравето на човека или на животните и за околната среда. След получаване на становището на ЕОБХ, Комисията (която може да се отклони от него), изготвя проект на решение, предоставящо или отказващо разрешението, след гласуване с квалифицирано мнозинство от експертен комитет, съставен от представители на държавите членки. В случай на „липса на становище“, т.е. ако не е налице квалифицирано мнозинство „за“ или „против“ разрешаването, окончателното решение се взема от Комисията. Всеки разрешен хранителен продукт или фураж, произведени от или съдържащи ГМО, трябва да бъде проследим и ясно обозначен като такъв, така че потребителите да могат да направят информиран избор. Държавите членки имат възможност [да ограничават или забраняват](#) отглеждането на съдържащи ГМО култури на своя територия, дори ако това е разрешено на равнището на ЕС.

РОЛЯТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Вследствие на скандала с конското месо и други случаи на измами с храни Парламентът призова за задължително посочване на произхода по-специално на месото, използвано като съставка в преработени храни. Парламентът и

---

[1] Директива 2001/18/ЕО, (ОВ L106, 17.4.2001 г.)

Съветът постигнаха съгласие по нови правила за засилване на официалните инспекции по храните, насочени към подобряване на проследимостта на храните и борба срещу измамите. По време на преговорите Парламентът успя да засили правоприлагането във връзка с измамни или подвеждащи практики. Парламентът е особено бдителен по отношение на заплахите за здравето на потребителите, свързани с клонираните животни и наноматериалите или ГМО. Редовно извършва изчерпателен преглед и се противопоставя на проектопредложения за издаване или подновяване на разрешения за нови генетично модифицирани растения като царевица или соя.

След изразени опасения във връзка с рисковете, свързани с употребата на хербицидното вещество глифосат в селското стопанство, през 2018 г. Парламентът създаде специална комисия (PEST), която да разгледа разрешителна процедура на ЕС за пестицидите. По време на преразглеждането на общото законодателство в областта на храните с цел постигане на по-голяма прозрачност по цялата хранителна верига Парламентът се бори, за да се гарантира, че проучванията за безопасност се публикуват, преди продуктът да бъде разрешен за пускане на пазара.

Tina Ohliger
05/2019

